FENT CARRERANY

MARIA DE LA SALUT

Número 210 Any XVIII FEBRER, 2004

ELS ANIMALS TORNAREN A SER PROTAGONISTES PER SANT ANTONI

Els gitanos obtingueren el tercer premi del concurs de carrosses

Sumari

Editorial i sumari 2
Festa de Sant Antoni 3
Comunicat del Departament de Filologia Catalana i Lingüística general de la UIB 4
Una altra ganivetada a la llengua catalana 5
Els dàtils d'Alacant i el túnelo de Defla . 6
Nous llibres a la biblioteca 6
Sa Xerradeta a Ses Tarragones amb n'Antoni Jordà Ramis, pagès 7
Ja n'hi ha prou! 9
Bullit de Notícies 10
Demografia. Telèfons d'interès 12
El temps. Horaris del tren 13
La poesia de l'amo en Llorenç 13
Doble denúncia d'ERC davant la fiscalia de Balears contra l'Autovia d'Inca a Manacor 14
L'orquestra de joves intèrprets dels Països Catalans 14
Viatge al Marroc 15
Anar a l'ull al bou amb l'ELA -XII- .. 16
Comunicat dels examinadors 17
Autopista Inca-Mancor? No, gràcies 18
La normalització lingüística, va de retro .. 18
Vaig néixer al bàndol dels perdedors . 19
Rebuts de l'any 2004 20
Calendari de Fent Carrerany 2004 20
Excrusions programades pel 2004 20

FOTOGRAFIES:
Magí Ferriol, Miquel Morey, Isabel Mestre i Joana Maria Capó

Amb el suport de:
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General de Política Lingüística

EDITORIAL

L'Associació Cultural Fent Carrerany és una entitat que es va fundar l'any 1986, i des de llavors, juntament amb la revista del mateix nom, treballa per a la divulgació i la promoció de la cultura en el poble. Entre els seus principis fundacionals, entre d'altres, hi ha la defensa i la promoció de la cultura de les Illes Balears i la potenciació de l'ús normal de la nostra llengua, el català.

En aquests moments, observam amb molta preocupació les darreres mesures que ha pres el Partit Popular, des del Govern de les Illes Balears, en matèria de política lingüística: rebaixa del nivell de coneixements de llengua catalana per ser funcionari de la comunitat autònoma; tancament de Somràdio; retallada dels pressuposts destinats a política lingüística; llevar autoritat científica a la Universitat de les Illes Balears. També és preocupant que s'equipari el nivell C de la Junta Avaluadora de Català (JAC) amb el nivell de 4t d'ESO, quan està demostrat, per estudis de la mateixa Conselleria d'Educació, que només els millors alumnes de segon de batxiller arriben a un nivell adequat. Això perjudica tots els llicenciats o diplomats que han fet els tres anys de reciclatge de català i tenen el nivell C o tots els ciutadans que han fet l'esforç d'anar a classes i preparar-se per als exàmens de la JAC.

I la mesura més greu, que pot afectar profundament la nostra societat, és permetre que els infants no aprenguin a llegir i escriure en la nostra llengua, tal com s'ha fet fins ara. Tots els infants que viuen a Maria l'han apresa perfectament, i també el castellà, sense cap problema de convivència, al contrari, ha estat un enriquiment per a tots Aquesta mesura la miram amb preocupació des de la nostra Associació, perquè, com en molts d'altres municipis de Mallorca, els últims anys ha viscut un creixement demogràfic important, fruit de la immigració: han arribat peninsulars, marroquins, alemanys, equatorians, etc. A Maria no és d'ara, però, que tenim gent que ha vengut de fora, fa molts d'anys que tenim la sort de conviure amb els primers peninsulars que arribaren a Mallorca, que s'han pogut integrar perfectament. Ara són uns mariandos més, gràcies a la primera eina d'integració que tenim: la llengua. A Maria no hi ha forasters, és mariando qui ha volgut ser-ho, qui ha volgut xerrar en mallorquí i participar en la vida del poble. I a Fent Carrerany creim que és una irresponsabilitat dels polítics permetre que tota aquesta gent que ha vengut a Maria a cercar una vida millor per als seus fills no tengui les mateixes oportunitats, i que quedin marcats com a diferents o desiguals, perquè no han tengut accés al coneixement de la llengua que parlam. A Maria no volem que hi hagi gent que s'hi senti forastera, tots som mariandos i mariandes..

EQUIP DE REDACCIÓ:

Magí Ferriol Bauzà
Joan Gelabert Mas
Joan Gual Bergas
Miquel Morey Mas
Onofre Sureda Ribas

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB, Antoni Gelabert Mas, Joana Maria Capó, Mariona Gelabert Baldrich, Llorenç Font Dalmau, Cecili Buele i Ramis, Miquel Jordan i Ronsano, Pere Sureda Ribas, Bel Mestre Carbonell i Col·laboradors de la Junta Avaluadora de Català de Manacor

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY
Sant Miquel, 11 07519- Maria de la Salut

Lloc Web:
www.premsaforana.com/fentcarrerany
correu electrònic:
fentcarrerany@premsaforana.com

IMPRIMEIX: Gràfiques SIBA
Santa Margalida

Nº DEPÒSIT LEGAL: PM-457/1986

La redacció de Fent Carrerany no es fa responsable de les opinions dels qui hi escriuen

FESTA DE SANT ANTONI

Primer premi del concurs de carrosses

Segon premi

Enguany Sant Antoni comptà amb molta de gent, gràcies al bon temps i al fet que queia en dissabte. La veritat és que feia anys que la gent no gaudia com aquest any. Las gamberrades de les quals eren protagonistes els quintos de cada any es limitaren a alguns coets. I la participació al concurs així com a les beneïdes, fou bona.

Esperem que en properes edicions es pugui seguir disfrutant d'aquesdta festa tan pagesa ara que la pagesia està desapareixent.

Carrossa dels quintos

El capellà beneint els animals

Molta gent a la plaça

COMUNICAT DEL DEPARTAMENT DE FILOLOGIA CATALANA I LINGÜÍSTICA GENERAL DE LA UIB

El Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB, reunit en sessió extraordinària dia 23 de gener de 2004, vol manifestar la seva preocupació davant les darreres mesures del Govern de les Illes Balears en matèria de política lingüística anunciades el passat dia 16 de gener. Just fa unes setmanes el departament ja va haver de denunciar la involució del procés de normalització de la llengua catalana impulsada per les institucions governades pel PP. Ara aquesta involució s'ha fet encara més palesa amb l'anunci d'unes actuacions que posaran en perill la continuïtat de la recuperació de la llengua catalana a les Balears i, a més, crearan una situació conflictiva que cal evitar. Aquestes resolucions conduiran a una societat encara més fragmentada que l'actual, en la qual la integració dels immigrats serà impossible i el català, la llengua pròpia de les Illes Balears, quedarà marginat.

Deixar a cada un dels pares l'elecció de la llengua en què han d'estudiar els seus fills, a més de crear greus problemes d'organització en els centres, suposarà un atac frontal contra el sistema actual que garanteix que tots els estudiants acabin els seus estudis coneixent les dues llengües oficials de la nostra comunitat. Cal fer notar que els arguments defensats pel Govern es basen en la fal·làcia de presentar, en nom d'un teòric bilingüisme –i d'uns "drets individuals" que semblen només existir quan es parla de la qüestió lingüística, però no en els altres àmbits de la vida col·lectiva–, unes disposicions que restringeixen l'ús del català en aquells àmbits en què la nostra llengua ha assolit una certa implantació; però, en canvi, en nom d'aquest mateix bilingüisme, el Govern no ha fet ni anunciat absolutament res per tal d'estendre la nostra llengua en aquells àmbits en què encara resta totalment marginada, que com tothom sap són molts.

Per altra banda, la suposada defensa de les modalitats dialectals que fa el Govern és perversa. En cap moment ni des de la universitat, ni des del col·lectiu de professors de llengua catalana no s'ha atacat la riquesa dialectal del nostre idioma. A més, la defensa de les modalitats dialectals que esgrimeix l'actual Govern no és altra cosa que una maniobra confusionària, amb la qual es volen fomentar entre la societat uns prejudicis que començaven a estar superats i que, a hores d'ara, només defensen certs grups secessionistes. El Govern hauria de saber que l'existència d'una llengua estàndard no implica la pèrdua de la varietat dialectal, la qual només es conservarà si la llengua catalana assoleix un estatus de normalitat.

En aquest sentit, el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General considera absolutament inacceptable la pretensió de crear una secció filològica dins l'Institut d'Estudis Baleàrics, que usurpi a la Universitat de les Illes Balears unes funcions que li són pròpies segons l'Estatut d'autonomia (1983) i que es concreten en la Llei de normalització lingüística (1986). Darrera aquesta maniobra del Govern només s'amaga la intenció d'imposar unes solucions fragmentadores de la nostra llengua en contra dels criteris de la UIB, els quals són els que admeten sense discussió tots els romanistes d'arreu del món. És, per tant, una intromissió inadmissible del poder polític en el terreny científic, pròpia d'unes autoritats que no demostren el més mínim respecte envers la llengua del seu país.

El procés d'incorporació del català a l'ensenyament s'ha realitzat en unes condicions complexes, que fan difícil que el nivell adquirit pels alumnes sigui el que teòricament haurien de tenir en acabar l'Ensenyança Secundària Obligatòria. A més, la Conselleria d'Educació i Cultura hauria de tenir en compte que a l'ensenyament primari i secundari no s'avaluen exclusivament els coneixements adquirits pels alumnes, sinó altres factors com les actituds o el treball realitzat, a diferència del que exigeix la Junta Avaluadora de Català. Per tot això, el nivell que tenen els alumnes en acabar quart d'ESO no es pot equiparar al nivell C dels exàmens de la Junta Avaluadora de Català o dels Cursos de Reciclatge. El Conseller d'Educació i Cultura hauria de saber quins són els coneixements reals que els alumnes tenen en acabar l'ESO. Des de la universitat podem afirmar que, en molts de casos, el nivell de llengua catalana que tenen els alumnes que es presenten a les proves de selectivitat (és a dir, que ja han cursat tot el batxillerat) no és suficient com per atorgar automàticament el nivell C a tots els alumnes. Per tant, la mesura anunciada pel Conseller d'Educació i Cultura deixa sense eficàcia l'acreditació que fins ara han aconseguit les persones que s'han presentat a les proves de la JAC o que han cursat el reciclatge, així com la labor dels professors que els han format i de les institucions –com la UIB o el Govern de les Illes Balears– que hi han col·laborat.

Finalment, el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la UIB se solidaritza amb els col·laboradors de la Junta Avaluadora de Català i s'oposa a les resolucions que en contra d'ells ha anunciat que emprendrà el Govern. Atesa la seva gravetat, exigim la immediata retirada de les mesures anunciades dia 16 passat, les quals només s'expliquen per la utilització partidista de la llengua que ve fent el Partit Popular des de la campanya electoral del maig del 2003.

UNA ALTRA GANIVETADA A LA LLENGUA CATALANA?

Els titulars dels diaris del passat dissabte dia disset de gener, no podien ésser més sorprenents i esgarrifosos. Dèien així: "El Govern aprova un paquet de mesures per desenvolupar el bilingüisme en els centres escolars. Els pares decidiran en quin idioma aprendran a llegir i escriure els seus fills". Pens que comença a ésser indignant que els senyors/es del P.P. s'oblidin de les lleis que ells mateixos aprovaren quan estaven al govern de la Comunitat fa uns anys. L'actual Llei de Normalització Lingüística no és obra del Pacte de Progrès, és bastant anterior. Per tant, sorpren infinitament aquest canvi d'actitut. Però es veu que ens haurem de començar a acostumar, a tota una sèrie de vexacions i provocacions per part d'aquesta gent de la dreta.

En comptes d'anar avançant i progressar en democràcia, tornam enrera als temps obscurs de la dictadura franquista. Governar a cop de decrets llei, per implantar allò que els convé o els beneficia i despatxar tot allò que no els interessa. Aprofiten la majoria absoluta, confonguent-la amb l'absolutisme, i això res té a veure amb la democràcia. Pel que es veu, el pas del President Mates pel govern de Madrid, es degué contagiar del Sr. Aznar i sobretot de l'il.luminat Sr. Zaplana, amb el qual es feren molt amics. Cal recordar, que aquest darrer, fou president de la Comunitat valenciana. Allà fou el principal culpable de la politització que va sofrir la llengua catalana; aconseguint que es digués llengua valenciana, malgrat que en els àmbits docents i universitaris, no li fessin massa cas. Però el merder ja està fet, i aquest mal serà difícil de resoldre. Es veu que el Sr. Mates es va impregnar de les doctrines feixistes i extremistes dels seus amics de govern. Anti catalanistes al cent per cent. I ara sembla que vol implantar aquesta mala llavor a la nostra comunitat illenca. Llàstima que éssent tan amics li birlàs la seu de la Copa Amèrica, però això és un altre tema distint.

És bastant coneguda la fòbia que el Sr. Mates té en vers dels docents i no dubta en desqualificar-los sempre que té l'ocasió. No sé els motius quins són. Però això és una realitat bastant coneguda, i no sols per la seva part, sino també per molts de membres del seu grup.

L'educació o l'ensenyament, és un tema que a la dreta espanyola no els ha interessat mai. L'únic que els interessa és controlar-la, però no fomentar-la ni procurar millorar la seva qualitat, per moltes lleis que vulguin imposar des de Madrid. Tot és mentida. Tot això forma part del doble llenguatge que saben utilitzar molt bé per tal de confondre la gent del carrer. I és molt lamentable que vulguin utilitzar els pares per posar-los en contra i enfrontar-los amb els docents; cosa que no seria la primera vegada que han fet. D'això en saben molt, són uns experts.

Ells no tenen problemes amb l'educació dels seus fills. Quan els convé, si val la pena, els envien a estudiar a l'extranger, en aquelles escoles i universitats que els formaran tal i com a ells els interessa. Però se'n foten dels fills dels immigrants i dels pares d'aquests.

Posar el tema de l'educació i de la cultura en mans d'aquestes persones, és com qui posar una bomba en mans d'un desequilibrat mental. El mal que poden causar pot ser irreparable.

La llàstima és, que disposen de la complaença de la majoria dels mitjans de comunicació, els quals difonen les seves mentides o veritats; i amb la seva manya fan creure quasi tot el què ells volen.

Per altra banda, políticament, no tenen oposició. L'esquerra segueix dividida i enfrontada amb ella mateixa com ho ha estat sempre, per desgràcia; i això ho aprofita la dreta per aconseguir encara més vots. I això ho podrem comprovar segurament el proper dia catorze de març, en les properes eleccions generals. Cosa que no desitg ni voldria de cap de les maneres, però molt ha de ploure per ablanir la conciència de tants i tants de votants que els fan costat. Si malament es troba el tema de l'educació en aquesta moments, amb totes aquestes mesures que proposen des del Govern Balear, no farà més que empitjorar una situació, que al dia d'avui ja és prou difícil.

Per altra banda, pot ésser també una estratègia del P.P., per tal d'aconseguir encara més vots per a les properes eleccions del mes de març, cosa que tampoc no seria d'extranyar.

Esper i desitg que aquest tir els surti per la culata i que no s'ensurtin amb la seva, perquè això podria ésser una ganivetada més cap la nostra llengua, que prou ferida ja es troba.

Que Déu ens agafi confessats a tots i que es posi de part nostra.

Pere Sureda Ribas
Gener 04

"la Caixa"
OFICINA DE MARIA DE LA SALUT

Els dàtils d'Alacant i el túnel de Defla

Fa uns dies em trobava a Alacant per motius de feina i a l'hora de tornar cap a ca nostra amb avió, vaig haver d'esperar-me més de tres quarts d'hora a l'aeroport a causa d'un retard, i van..., d'Iberia.

Mentre esperava vaig haver de fer unes quantes voltes per la zona del «dutty-free», cosa que no m'agrada gaire ja que tots són iguals i a tots s'hi troba el mateix, però que sembla que si un no s'hi passeja i compra alguna cosa, que sol ser sempre unes xocolatines per la família, no fa el que toca.

Be, idò, com que encara estava empatxat de torró, també d'Alacant, del Nadal passat, i de xocolata de les mateixes festes, vaig pensar que el que podia fer era comprar una bossa de dàtils del palmerar alacantí que els preparen d'allò més bé i són un delícia que ajuda a endolcir una mica la vida que molta falta ens fa aquests darrers temps.

Vaig fer una volta per la botiga «internacional», que per cert estava plena de turistes, en quantitats semblants a les de l'aeroport de Ciutat els caps de setmana i a l'estiu, ja que Déu n'hi do la quantitat de turisme que tenen per aquell país, i com deia, per veure si trobava bosses de dàtils; lògicament no n'hi havia. I vaig demanar a una de les dependentes on en podria trobar, i cosa fina, ni me va entendre, ni es va preocupar de fer-ho, ja que jo li parlava en un dels idiomes oficials d'aquella terra; se'm va acostar una altra i em va contestar en anglès, ...com si jo en tengués cap pinta d'anglès, que no en tenia i que miràs a veure a la botiga de productes regionals.

Dit i fet cap allà falta gent, «Productos Regionales», sí, regionals, però de totes les regions de l'estat, però de dàtils ni els pinyols, això sí, em varen entendre quan els ho vaig preguntar en català malgrat que em contestaren en castellà. Hi havia pernils sencers, a daus, a llesques, formatges i torró d'Alacant, poquet, ceràmica de totes les terres del país, caramels de totes les autonomies, «polvorones», «sobaos pasiegos», però dàtils, no. Però el que més hi havia eren bars, restaurants d'entrepans i tavernes, tot estrangers o d'inspiració estrangera, «irish pubs», per una clientela aclapadorament forània.

Mentre passaven els llargs minuts d'espera anava reflexionant i relacionant els dàtils com a tipisme regional i el futur túnel de Defla com a cosa típica del Pla de Mallorca. És a dir, ho tornaré a repetir per veure si jo mateix m'entenc: el que és propi d'un país no s'exposa al públic estranger, cosa que seria el més normal del mon, i si no anau a Holanda i vos ompliran de formatges fins a les orelles; en canvi a una zona geogràficament plana, d'ací a uns anys s'oferirà com a tipisme anar a veure com s'ha construït un tunel per una autovia en terreny planer. Horreur.....!

Però com que del que es tracta és de preservar unes alzines, espècie protegida, es contrueix un túnel; tot això em recorda aquella propaganda que feien fa uns anys de «cuando un monte se quema, algo suyo se quema» i *La Codorniz* hi afegia: Sr. Conde.

Antoni Gelabert Mas
Barcelona, Febrer 2004

NOUS LLIBRES A LA BIBLIOTECA:

Aquest mes ens ha arribat de la Conselleria un caramull de llibres nous. Són llibres infantils i juvenils ben oderns.

Des de la biblioteca animam a tots els nins i nines (i als que no són tant nins) que venguin a llegir i a veure aquests llibres tan interessants que ens han arribat.

- Contes per explorar: «Exploro la platja»; «Exploro l'aiguamoll»... Ed.Cruïlla.

- Contes per imaginar: «L'arbre de les fulles DIN A-4"; «En Bernat i la taca»; «L'homenet de massapà»; «La casa de la mosca fosca».... Ed.Kalandraka

- Contes de poesia: «Barques de paper» de Salvador Espriu; «El cargol» de Josep Carner...Ed. Cruïlla.

Sa Xerradeta a Ses Tarragones amb...

Antoni Jordà Ramis, pagès

Antoni Jordà Ramis, té 52 anys i des de sempre s'ha dedicat a la pagesia. És un dels pocs pagesos que queden a Maria i essent jove, deu ésser dels pagesos més vells de Maria. En Toni s'ha modernitzat, però fa feina tot sol ajudat de la maquinària i encara manté algunes costums antics, com fer rotacions de cultius, fer melons de secà, etc. i xerrant amb ell un s'adona que estima la terra i la seva feina.

La feina de pagès ha estat la teva primera i única feina?

Sí, vaig acabar els estudis i vaig començar a fer de pagès amb la família.

Ens pots contar un poc les diferències de la feina al camp de quan començares, deu fer uns trenta anys, i les feines d'ara

N'hi ha molta de diferència. Jo quan vaig començar sembràvem amb les bèsties, llauràvem els sembrats, collíem l'herba, sobretot les dones, i després aquesta herba la donàvem als bous per menjar.

I amb l'arada amb rodes també hi vares llaurar?

No, amb l'arada amb rodes jo no hi he llaurat perquè a ca nostra ja hi havia tractor, però sí que he llaurat sembrats i he sembrat amb bèsties.

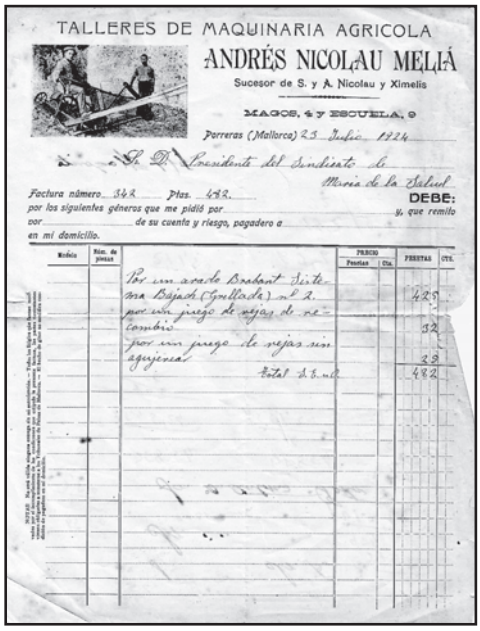

TALLERES DE MAQUINARIA AGRICOLA

ANDRÉS NICOLAU MELIÁ

Sucesor de S. y A. Nicolau y Ximelis

MAGOS, 4 y ESCUELA, 9

Porreras (Mallorca) 23 Julio 1924

Sr. D. Presidente del Sindicato de María de la Salud

Factura número 342 Ptas. 482.

DEBE:

por los siguientes géneros que me pidió por ..... y, que remito por ..... de su cuenta y riesgo, pagadero a ..... en mi domicilio.

Modelo	Núm. de piezas		Precio Pesetas	Cts.	Pesetas	Cts.
		Por un arado Brabant Sistema Bajach (Grellada) nº 2.			425	
		por un juego de rejas de recambio			32	
		por un juego de rejas sin agujerear			25	
		Total S. E. u O.			482	

Factura de la primera arada en rodes que es dugué a Maria datada l'any 1924.La dugué el seu tio, pel Sindicat

I el batre a l'era com t'anava?

No l'he coneguda jo a l'era. A ca nostra ja teníem "cosetxadora", però hi he vist fer feina, quan jo "cosetxava" encara hi havia molta de gent que batia a l'era i quan tenia 5 o 6 anys record haver acompanyat al padrí a dur el dinar als nostres homes a l'era.

Devia ser l'única recol·lectora de Maria?

Sí, la primera recol·lectora de Maria la vàrem comprar quan jo devia tenir 12 o 13 anys. Era una recol·lectora com les que hi ha ara, però molt més petita i el gra anava dins sacs i amb el mateix recol·lectar ja deixava la palla fermada, feia unes bales com a manats de palla, molt petites.

Aquesta màquina fou la segona recol·lectora que hi va haver a Mallorca i la varen comprar entre tres: mon pare, els Burguets i en Biel de son Niell i l'any següent a Montblanc també en compraren una, me'n record que era de la marca *Class*, en canvi de la nostra no hi ha manera per recordar-me de la marca, era una recol·lectora alemanya vermella, duia el motor *Mercedes*, però no record la marca.

Tu la menares a n'aquesta recol·lectora?

Sí, jo als 15 anys ja vaig fermar tots els sacs i després me vaig treure el carnet i ja la vaig menar sempre, eren dos homes per cada màquina, un que menava i l'altre que fermava sacs.

Quantes quarterades conreàveu en aquell temps?

A ca nostra conreàvem la nostra terra i aproximadament devien ser unes 20 quarterades, però hi feia feina tota la família.

Quin temps necessitàveu per sembrar una quarterada amb la bèstia?

Tres hores i tiràvem per quartó 22 quilos d'ordi i 25 quilos de blat i abans de sembrar l'havíem sulfatat.

Per a què servia sulfatar el gra, i com se feia?

Posàvem els sacs de la llavor en remull dins una portadora plena d'aigua i sulfat de coure i això servia per

que no tragués mascara.

I encara ho feis això de sulfatar?

A la llavor nova que compr no, ja que ve preparada. Però el gra que jo deix per llavor el triï de sembrats nets, ja que segons diuen un gra que no ha tingut mascara, difícilment el pot tenir. També diuen que el gra que té mascara és el gra gros i jo el gra de llavor el pas per la porgadora i tria el gra més gros i el més petit i me deixa el gra mitjancer.

La porgadora, de marca francesa, que encara utilitza

I ara un pagès com tu, que és tot sol, que pot conrear?

Si vos he de dir la veritat, no ho se exactament, però entre 100 o 150 quarterades, però de la primera feina a la darrera les fa jo tot sol amb les màquines.

Abans s'aprofitaven més les coses i per a la feina del camp necessitaven més gent?

Si, a ca nostra hi havia exsecalladors, un porquer, a l'estiu 2 o 3 homes d'era i un home de cap a cap d'any, però a poc a poc la maquinària ha anat llevant tot el personal

I ara ets tot sol, no tens gent llogada?

Jo tot sol i les màquines, la maquinària ha retirat el personal.

Als teus inicis també fèieu cereals, que en fèieu amb el gra?

Si, i la major part del gra se consumia a casa, hi solia haver dues vaques i engreixàvem els bous que feien, hi havia unes quantes truges i s'engreixaven els porcs. Després hem anat fent segons el mercat, temporades polls, temporades porcs, temporades bous, s'anaven alternant segons el mercat i al final hem acabat sense pollastres, bous ni porcs, venem el gra a l'engròs i acaba fet pinso.

Per sembrar els cereals fas rotacions com abans o sempre sembres el mateix ?

Jo encara faig les rotacions com abans, primer blat, l'any de davant ordi, el següent favó o melons i altre vegada Blat. Ara molts d'anys he provat de restoblar blat i després un any o dos ordi i l'any següent a segons quins llocs hi faig civada. Després de la civada jo tenc el costum de fer-hi Blat.

Se nota amb la producció el fet d'anar fent rotacions?

Ja ho crec, hi ha coses que són molt llépoles, els melons, les síndries, les faves i el favó com més anys fa que no n'hi ha fet, més bon resultat donen. En canvi amb l'ordi no se nota, si li dones menjar, en pots fer cada any, però a les altres plantes els agrada descansar.

Quina llavor sembres de cereals?

Jo sembr llavor híbrida i faig llavor per sembrar l'any de davant. És a dir la meva llavor només la sembr un any.

Actualment a més de cereals, sembres altres coses ?

Si, faig un parell de quarterades de meló de secà per fer guaret.

Quina particularitat té el meló de secà enfront del de reguiu?

El meló de secà és més gustós i més dolç i duu manco feina.

I quina clientela el compra al meló de secà?

El venem a l'engròs i va al mateix mercat i al mateix preu que el de reguiu, però al pagès li duu manco feina i té menys malalties, però també produeix manco.

Econòmicament surt a compte vendre als majoristes?

No ens queda més remei, fa uns deu anys o més, si que feies un duro amb els melons venuts al majorista, l'únic que ha pujat els preus és el majorista, el pagès cobra mes o manco el mateix. Fa 10 anys els venies a 20 o 25 pessetes i el majorista els venia a 35 pessetes, però ara el pagès els ven a 25 o 30 pessetes i el majorista els ven a 100 pessetes. Els pagesos fa més de 10 anys que venem al mateix preu o més barato i el gas-oil i els jornals en canvi de cada dia pugen.

Canviant un poc de tema, a Maria fins fa uns 10 anys se feien molts d'alls i ara de cada vegada en fan manco, a que és degut això?

A la manca de pagesos, abans hi havia molts de petits pagesos i alguns retirats que feien 1 quartó o mitja quarterada d'alls i això se perd, en canvi ara hi ha 2 o 3 pagesos que fan 3, 5 o 7 quarterades d'alls, la producció és similar però enlloc d'estar repartida entre 30 o 40 pagesos està repartida entre 2 o 3.

Duen molta de feina manual els alls?

Si, però ara amb l'esquitxar s'ha reduït molt la ma

d'obra, ara ja no fan l'herba als alls, esquitxen amb un herbicida i a l'hora de treure ja no ho fan amb bèstia, empren el tractor. L'única feina que fan a ma és la sembra.

Tu en sembres d'alls?

Només pel consum de casa, igual que les tomàtigues de ramellet. Per aquestes feines hi ha d'haver moltes de mans i actualment els jornals se mengen tot el que produeixes, l'única manera de tirar endavant és fer-ho tot tu.

Per recol·lectar també ho fas tot sol, recol·lectes i tragines el gra ?

Si, jo tot solet, vaig recol·lectant i buidant la recol·lectora dins el remolc, quant el remolc és ple, atur la màquina i vaig a ca nostra a buidar i una altra vegada al tall a seguir recol·lectant. Per posar un home que se'n dugui tot el que guany, puc tenir la màquina aturada mentre jo tragín el gra i així aturada no gasta.

Per lluitar per moure doblers, conreant més terra amb personal llogat i una vegada haver porgat el net és el mateix, puc ser jo tot sol i no he d'estar pendent dels homes ni agafar cap enrabiada.

Hauria de sembrar una figuera, quan és el bon temps?

El millor temps per sembrar una figuera és en tenir el clot fet, un bon clot, d'un metre per un metre o més. La sembres al fons del clot i li vas tirant terra, si la sembres fonda no hauràs de collir bordalls i si vols que faci via sembra-la de branca i millor si és bordissot blanca i en ser grosseta l'empeltes de la varietat que vulguis.

I seguírem parlant de preus de gas-oil, de records de la infantesa, de l'escola, de Sant Francesc d'Inca, etc. I quan vàrem mirar el rellotge ja s'havia fet tard i l'endemà era dia feiner.

Ara, acabada la xerradeta, passats uns dies, quan la tornes a escoltar per passar-la al paper, veus que va ser una vetllada de profit, en Toni ens contà coses de la seva feina, que per desgràcia avui per avui hi ha un gran sector de gent que desconeix i no en parlem d'aquí a uns anys.

Gràcies Toni per passar aquesta estona amb nosaltres i ajudar-nos a deixar testimoni d'una feina i d'una manera de viure que per desgràcia va a menys.

Magí Ferriol, Antoni Fiol i Miquel Morey

JA N'HI HA PROU!

Shhhhtt!!!!...Tanqueu els ulls. Dediqueu dos minuts a pensar què passaria si de cop i volta us trobéssiu lligats de mans i peus. Sí, sí, encadenats en mig del no-res, en un paratge fred i desolador. I que de cop i volta s'acostés algú amb passos ferms, amb la cara ben alta, amb aires de superioritat.Una persona molt més grossa que vosaltres, alta i robusta, gairebé monstruosa.

Voleu cridar, voleu parlar, voleu DIALOGAR...però no us deixen. Gairebé no us deixen ni aire per respirar. Cada cop que intenteu fer un gest o obrir la boca us llancen una d'aquelles esfreïdores mirades que us deixen glaçats. Una mirada d'aquelles que maten, i us amenacen mentre alcen la mà ben alta (perquè això sí que se'ls dóna bé).

No enteneu el perquè d'aquest maltracte, al cap i a la fi només esteu allà per defensar els vostres drets!! (quin acudit,eh?). Però a ells tan se'ls en fot, perquè tenen el poder i és l'únic que els importa. Potser sí que tenen el poder, però els manca la raó i, al capdavall, aquesta és el que verdaderament té pes. L'ús de la raó és el que ens fa ser persones, però ells no ho entenen... qui sap, potser és que d'on no n'hi ha no en raja.

De fet, no cal que continueu amb els ulls tancats. Ans el contrari...OBRIU-LOS!! El que pretenc explicar amb aquestes modestes línies és exactament el que està passant al nostre voltant. Aquesta gent tan ufana que creu que el món els pertany i que les persones som figures de paper que ens poden treure del joc quan els convingui. Un joc on les regles les fan i desfan tan sols en benefici pròpi.

No senyors!!!Així no es va enlloc! Ja és hora que aquestes regles canviïn. Que altres camins apareguin, altres camins on es té a tothom en consideració, on tothom pot conviure deixant enrere les seves diferències. Ja n'hi ha prou de tanta mà dura sense pietat. Ja n'hi ha ben bé prou!!

MARIONA GELABERT BALDRICH

BULLIT DE NOTÍCIES

REUNIÓ A LA CASA DE CULTURA DELS AFECTATS PER L'AUTOVIA INCA MANACOR

El passat dia 3 de gener es reuniren a la casa de cultura, els afectats per les expropiacions del nou traçat del projecte d'autovia entre Inca i Manacor. Allà l'equip de govern donà les poques explicacions del que hi havia. Els plànols foren exposats i hi hagué opinions per a tots els gustos, encara que les majoritàries són d'astorament davant aquesta autovia que ens volen entaferrar.

CONCERT D'ARPA I FLAUTA

El dijous, 8 de gener, a la Capella Fonda hi tingué lloc un concert d'Arpa i Flauta, a càrrec de la flautista Cristina Badia i l'arpista Mayte Abargues, ambdues mestres de l'orquestra Simfònica Ciutat de Palma. Es feu un repàs d'aquests instruments al llarg de la història i es tocaren peces molt belles. La llàstima és que just cinc espectadors aprofitaren la lliçó. L'acte estava patrocinat per la Caixa.

UNA ACTIVITAT AMB XIMBOMBES

El dissabte dia 10 de gener, a l'escola de dalt hi tingué lloc una ximbombada organitzada per l'Associació de Música de Maria. El mestre fou Jordi Cloquell, "Artiller" i la participació, en aquest acte de la nostra cultura fou nombrosa.

CRIDA DE L'OBRA CULTURAL BALEAR

El passat dia de gener tengué lloc una concentració d'un bon nombre de persones davant el Consolat de Mar, per demanar al Govern Balear que rectifiquin amb els seus projectes de mesures lingüístiques que atempten contra la nostra cultura i la nostra llengua. La presentació de l'acte anà a càrrec de Joan Gelabert, el qual acabava d'agafar la presidència de l'Obra Cultural Balear, després de la dimissió d'Antoni Mir, i llegí el manifest demanant la rectificació, la cantautora mallorquina Maria del Mar Bonet.

BULLIT DE NOTÍCIES

TEMPS DE FOGUERONS

Ja se sap, quan s'acosta Sant Antoni és temps de foguerons i de torrades, del porquim que no fa molt hem mort. Així, a Maria, en diferents dies i en distints llocs, ens hem pogut encalentir vora el foc i torrar una mica de llengonissa regadeta amb un bon vi de la terra. El fogueró més matiner fou el de l'escola que fou encès el dia 15 a l'escola de baix. L'endemà, vigília de Sant Antoni, fou a Sa Plaça, al carrer Major, i a altres indrets on el foc feu més agradable la nit.

DIA 30 DE GENER, DIA ESCOLAR DE LA NO VIOLÈNCIA I LA PAU

Aquest dia com cada any, es celebra a tot el món, el dia escolar de la no violència i la Pau. És en record de Mahatma Gandhi, el qual amb la seva actitud pacifista dugué a la independència la seva pàtria, la Índia. Idò bé, a l'escola de Maria hi tengueren lloc una sèrie d'actes amb aquest motiu, i l'endemà, tocà al grup d'Esplai, els quals deixaren unes pancartes al balcó de l'Ajuntament, demanant aquesta Pau tan necessària i que tan pocs resultats donen els esforços i peticions per a conseguir-la.

L'ESCOLA DE MARIA TORNA PARTICIPAR AL PROGRAMA ESCOLES VIATGERES

Quan just fa dos anys de la darrera participació de l'escola de Maria en el programa d'Escoles Viatgeres a Almeria, enguany ha tornat a ser seleccionada. I aquesta vegada, la ruta a estudiar serà la ruta de Toledo, lloc on durant un temps convisqueren pacíficament les tres religions més importants de l'àrea mediterrània: la cristiana, la jueva i la musulmana, deixant un llegat arquitectònic i cultural importantíssim.

MANIFESTACIÓ DEL PROPER DIA 14 DE FEBRER

El proper dia 14 de febrer estam tots convocats a Palma, en una gran manifestació, amb l'objectiu d'aturar aquest projecte d'Autovia entre Inca i Manacor. Paga la pena que els que manen ens facin cas i se n'adonin de què som molts els perjudicats i a més aquest perjudici, no s'acabarà amb nosaltres, sinó que l'heretaran els nostres successors.

EXCURSIÓ DE MATANCES AMB SA NOSTRA

Pel proper mes de març, l'oficina de Sa Nostra de Maria, organitza una excursió de matances. La partida és des de l'oficina de Maria en direcció cap a Portocristo-Sa Gruta Nova. Aquí hi haurà berenar. Després es farà un recorregut per diferents indrets de l'illa visitant mercats, museus i altres locs d'interès, depenent del dia i de la climatologia. En acostar-se l'hora de dinar, retorn cap a Sa Gruta Nova, per trobar-se amb un excel·lent dinar de matances. Els interessats podeu passar per l'oficina de Sa Nostra per apuntar-vos o per obntenir més informació

DEMOGRAFIA

ENS HAN DEIXAT:

Madò Joana Gomila Galmés, ens deixà el passat dia 6 de gener a l'edat de 88 anys. Vivia al carrer Major, número 55.

Madò Aina Martí Vanrell morí el passat dia 21 de gener a l'edat de 94 anys. Vivia al carrer de Ses Venes, número 8.

Que descansin en pau.

BENVINGUTS:

Aquest és en Jaume Esteve Crespí Mas nascut el passat dia 23 de desembre del qual ja publicàrem el seu naixement. Ara ens han fet arribar la foto i aquí la teniu.

En pere Quetglas Mas, va néixer el passat dia 30 de desembre. És fill de Bartomeu Quetglas Mas i Margalida Mas Font.

Na Tifani Xiomara Chamba Zumba va néixer el passat dia 10 de gener. Els seus pares són en Christian Adriano Chamba Castillo i na Celinda del Carmen Zumba Aguilar.

Na Catalina Ranchal Oliver va néixer el passat dia 20 de gener. És filla d'en Juan Antonio Ranchal Yeclés i na Catalina Oliver Perelló.

Enhorabona als pares i demés família

TELÈFONS D'INTERÈS:

AJUNTAMENT	971525002 (FAX)	971525194
BIBLIOTECA		971525688
UNITAT SANITÀRIA (cita prèvia)		971525594
APOTECARIA		971525020
ESCOLA DE DALT (telèfon i fax)		971525083
ESCOLA DE BAIX		971525252
LOCAL TERCERA EDAT		971525564
PARRÒQUIA		971525033
GESA INCA: AVARIES		971880077
BOMBERS		085
HOSPITAL MANACOR Informació		971847000
Urgències		971847060
Cita Prèvia		971847100
AMBULATORI D'INCA		971502850
URGÈNCIES A TOTA L'ILLA		061
SON DURETA (Centraleta)		971175000
AMBULÀNCIES S.S. (Inca)		971502850
AMBULÀNCIES		971200362
RECAPTACIÓ TRIBUTS CAIB (Inca)		971505901
ADMINISTRACIÓ D'HISENDA (Inca)		971505150

HORARIS:

AJUNTAMENT:
de 8'30 a 15 hores.
APOTECARIA:
Matí: 9 a 13 hores.
Horabaixa: 16'30 a 20'30 hores.
UNITAT SANITÀRIA:
de 9 a 15 hores.
BIBLIOTECA:
Dilluns, dimecres i divendres: de 17 a 19 hores.
Dimarts i dijous: de 17 a 20 hores.
LÍNIA MARIA-PALMA:
Sortides Maria: 8 i 15 hores.(15 h. Dissabtes no, Festius sí)
Sortides Palma: 13 (dissabtes, 14 h) i 19 hores. (Festius, 19,15 hores)
LÍNIA INCA-MANACOR:
Cap a Manacor: 12'30 i 19'55 hores.
Cap a Inca: 9'40 i 18'50 hores
LÍNIA MARIA-HOSPITAL-MANACOR:
(De dilluns a divendres)
Sortides Maria: 7'55, 10'30 i 14'45 hores
Sortides Manacor: 11'05, 13'35 i 18 hores

PUNT D'ATENCIÓ CONTINUADA DE SINEU:
Carrer Ponent, número 3.

- Per demanar hora al servei de Pediatria heu de cridar de 8 a 14 hores al **855043**
- Per urgències, a partir de les 15 hores heu de cridar al **520292**
- Preparació pel part, postpart, control de gestació i informació sobre anticonceptius heu de cridar al **236624**

El temps

MES DE DESEMBRE

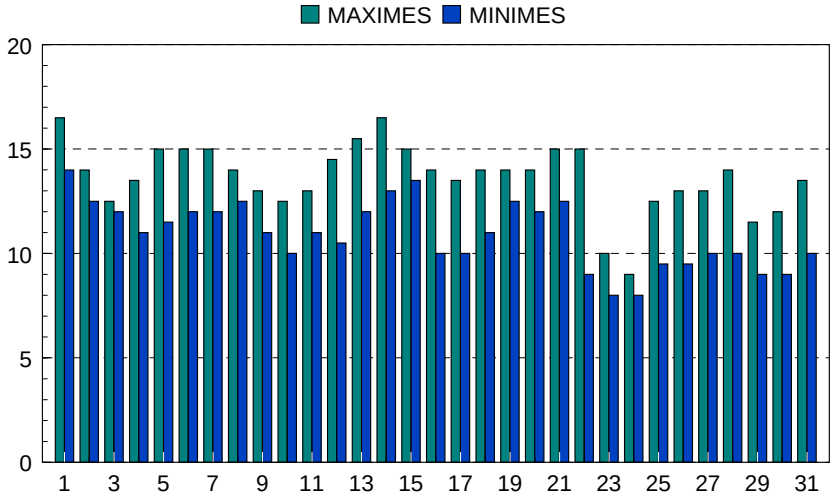

PLUVIOMETRIA
Dia .1 ..... 41 l.
Dia .2 ..... 14 l.
Dia .3 ..... 5,5 l.
Dia .7 ..... 1,5l.
Dia 18 ..... 3 l.
Dia 24 ..... 30 l.
Dia 28 ..... 8 l.

TOTAL: 103 LITRES

Temperatura Màxima
16,5º C (Dies 1 i 14)
Temperatura Mínima
8º C (Dies 23 i 24)
Temperatura Mitjana
12,3º C
Mitjana Màximes
13,7º C
Mitjana Mínimes
10,9º C

LA POESIA DE L'AMO EN LLORENÇ

Com li puc fer veure l'amor
que mon cor sent i reclama?
Podrà veure la proclama
d'aquest sentir embriagador?
Per què dins un món pertorbador
hi ha tantes bones coses
que es transformen en noses?
Per a què serveix un gemec?
Com podria fer veure a un cec
el color que tenen les roses?

HORARIS DEL TREN QUE PASSA PER SINEU:

Feiners: (1 tren cada hora i 10 minuts aprox.)
Sineu-Palma: 6:44, 7:54, 9:04, 10:14, 11:24, 12:34, 13:44, 14:54, 16:04, 17:14, 18:24, 19:34, 20:44, 22:06.
Palma- Sineu: 6:25, 7:35, 8:45, 9:55, 11:05, 12:15, 13:25, 14:35, 15:45, 16:55, 18:05, 19:15, 20:25, 22 (Si voleu anar a Manacor afegiu 40 minuts a la sortida de Palma)
Dissabtes, diumenges i festius: (1 tren cada hora i 15 minuts aprox.)
Sineu-Palma: 7:01, 8:16, 9:31, 10:46, 12:01, 13:16, 14:31, 15:46, 17:01, 18:16, 19:31, 20:46, 22:01.
Palma- Sineu: 6:45, 8, 9:15, 10:30, 11:45, 13, 14:15, 15:30, 16:45, 18, 19:15, 20:30, 22.(Si voleu anar a Manacor afegiu 49 minuts a la sortida de Palma)

DOBLE DENÚNCIA D'ERC DAVANT LA FISCALIA DE BALEARS CONTRA L'AUTOVIA D'INCA A MANACOR

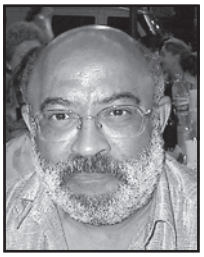

El proppasat dia 15 de gener, el president de la Federació de les Illes Balears i Pitiüses d'Esquerra Republicana de Catalunya, Joan Lladó i Binimelis, es feia present davant del Fiscal de l'Audiència de Balears, per posar al seu abast uns fets relacionats amb el projecte de construcció de l'autovia d'Inca-Manacor. Considerava que podien constituir infracció al codi penal.

Segons Esquerra Republicana, el traçat de l'autovia podia infringir els articles 332 i 334 del codi penal, en afectar greument hàbitats protegits per la legislació autonòmica, com són ara els alzinars i ullastrars que esdeven refugi:

- de nombroses espècies de flora i fauna protegides: orquídies, llampúdol, murtera…
- d'espècies catalogades com a amenaçades: rata-pinyades, eriçons, calàpets, ocells insectívors, tortugues de terra, aus rapinyaires
- d'alguna espècie catalogada com d'interès comunitari: el banyarriquer

Per segona vegada, el proppassat divendres, dia 30 de gener, ERC tornava a posar a l'abast del Fiscal de l'Audiència de Balears més fets relacionats amb el traçat de l'autovia d'Inca a Manacor. També considerava que podien constituir infracció al codi penal - articles 320, 325 i 330 -, pel que fa referència a l'àmbit d'ordenació del territori i del medi ambient:

- a) Per la destrossa de subsòl protegit: la construcció d'un túnel al Puig de Defla, dins el terme municipal de Sineu, destrossa la protecció del subsòl d'una Àrea Natural d'Especial Interès i afecta negativament la productivitat d'un alzinar mediterrani protegit;
- b) Per la destrossa d'hàbitats d'espècies de flora i fauna protegides: segons l'estudi d'impacte ambiental fet per la Conselleria d'Obres Públiques, a la zona del traçat de l'autovia d'Inca a Manacor són presents moltes més espècies protegides que les que havia presentat ERC a la denúncia anterior del 15 de gener de 2004.

És el cas del calàpet, la milana, el puput, la titina de camp, la titina sorda, el xàtxero, el busqueret de coa llarga, el busqueret de cap negre, el busqueret de capell, l'ull de bou, la cucullada, el rupit, el reietó, el cap ferrerico, l'hortolà de coll negre, l'hortolà, el pinsà, l'òliba, el mussol, l'oronella, el cabot, el menjamosques, el xoriguer, l'eriçó, la rata-pinyada petita

Amb aquesta segona denúncia formulada davant la Fiscalia de l'Audiència de Balears, Esquerra Republicana fa una passa més en la defensa aferrissada del territori i del medi ambient a l'illa de Mallorca. Alhora que evidencia, un cop més, la necessitat d'assistir a la gran **MANIFESTACIÓ DEL PROPER DIA 14 DE FEBRER**, per rebutjar públicament les polítiques destructives del govern del Partit Popular, tant a Mallorca com al conjunt de les illes Balears i Pitiüses.

Mallorca, 31 de gener de 2004.

Cecili Buele i Ramis
Secretari d'Organització
Esquerra Republicana a Ciutat de Mallorca.

IMMOBILIÀRIC
LLUC MATAS
"Venga a descubrir un paraíso"
Kommen sie, linden sie Ihr paradis
Plaça des Pou, 17
07519 Maria de la Salut (Mallorca)
Tel. 971 52 50 70
Fax 971 52 57 73
Mòbil 679 90 57 94

L'ORQUESTRA DE JOVES INTÈRPRETS DELS PAÏSOS CATALANS

Hem llegit a la premsa local una notícia que anima l'ambient cultural musical de Mallorca, les Illes Balears i Pitiüses, i el conjunt dels Països Catalans.

Es tracta del naixement a Palma de l'Orquestra de Joves Intèrprets dels Països Catalans. Dirigida pel mestre Salvador Brotons, es presentarà a Barcelona el proper mes d'agost, al Festival Mundial de la Joventut, en el marc del Fòrum 2004.

Bona notícia. Molt bona notícia. Sobretot per a la gent més jove del nostre país que es dedica a la música - entre 18 i 25 anys -. Per primera vegada en la història, té l'oportunitat d'iniciar-s'hi, integrant-se en una orquestra d'aquestes característiques.

Una iniciativa que ve a omplir un buit que, des de fa massa temps, ningú no s'ha atrevit a emplenar. S'hi ha hagut de posar al front, de bon de veres, una persona molt ben preparada, competent, decidida, coneixedora del món musical, amadora del país, amb mentalitat profundament democràtica, amb tarannà dialogant i comunicatiu, i amb un alt nivell d'educació i consciència cívica. Sempre disposada a llançar iniciatives de caire cultural, musical, que deixin empremtes inesborrables un cop s'han realitzat.

És el cas de Magdalena Gonzàlez, la presidenta del Fórum Musicae - un centre que, des de fa un grapat

d'anys, té com a finalitat divulgar i dinamitzar els ensenyaments musicals a Mallorca -. Des de vessants diversos.

Ocupant un dels petits espais del centre cultural de la Misericòrdia, a la Plaça de l'Hospital, 4 de Palma, l'entitat musical que presideix no regateja esforços a l'hora d'envestir amb niciatives singulars i rellevants.

Aquesta n'és una. Pot tenir conseqüències molt positives a l'àmbit de la formació i la pràctica musical de tanta gent jove desitjosa d'endinsar-se en el món de la música, a Mallorca, les illes Balears i Pitiüses, i al conjunt dels Països Catalans.

Pel que sé, i pel que desig, estic segur que esdevendrà una de les iniciatives culturals, musicals, de primer ordre.Si aconsegueix de rebre el suport institucional que s'hi precisa, encara molt millor.

Cecili Buele i Ramis. Palma.

VIATGE AL MARROC

Des de fa tres anys la Conselleria d'Educació i Cultura dóna unes beques als mestres i professors que tenen alumnes marroquins, per anar al Marroc i conèixer la realitat d'on vénen els nostres alumnes i poder-los entendre i ajudar-los millor .Enguany hi he anat, juntament amb 10 mestres més i una coordinadora.

Tots estàvem molt il·lusionats. Ha estat un viatge inoblidable. Partírem de l'aeroport de Palma el passat dia 11 de Novembre. Després de fer escala a l'aeroport de Madrid partírem cap a Melilla, on ens esperaven dos inspectors marroquins, en Dris i en Mohamed, que varen ésser els nostres guies durant tot el viatge. Ens tractaren beníssim. Me va impressionar molt el pas per la frontera. El canvi va ésser brutal. Baixàrem del taxis , ja que no podien circular per Marroc, i una furgoneta de 15 places ens esperava per seguir el viatge. Estàrem uns dies a Nador, altres a Fes i a Melilla. Cada dia anàvem a visitar escoles de tot tipus: primària , secundària , instituts, de magisteri...

Algunes escoles de primària me varen ésser familiars, pareixia que havia tornat 30 anys enrere, al meu començament de feina:

-Els pupitres marrons de dues places.
-Els nins que s'aixecaven drets quan entrava qualcú a la classe.
-Trossos de cartró que ocupaven el lloc d'un vidre romput.
-La bandera alçada al pati de les escoles.
-Aules sense cap tipus de calefacció amb un fred que pelava, i els nins amb jaquetes i abrics posats.
-Nins que han de caminar un parell de kilòmetres per poder arribar a l' escola.
-Carrers sense asfaltar amb bassiots i fang els dies que plou.

He de destacar que la gent és molt hospitalària, ens rebien amb els braços oberts. Per tot ens convidaven a te i pastes .

La comarca de Nador, que és d'allà on són la majoria dels nostres

alumnes, se la veu molt pobra, terra estèril, poca aigua,. La gent no té feina i el govern no els facilita massa les coses. No és d'estranyar que el qui pot abandoni, cercant un lloc millor. No veuen futur per als seus fills.

Esper poder tornar-hi una altra vegada.

Bel Mestre Carbonell

ANAR A L'ULL AL BOU AMB L'ELA. *XII*

DEDICATÒRIA

Aquesta secció dóna inici a una sèrie molt especial que, al llarg de les properes entregues anirà dedicant cada article a un soci elàtic d'Adela-Balears, intentant ser un petit i humil homenatge i reconeixença al dur dia a dia de qui pateix la terrible ELA.

Avui l'article està dedicat amb tot els respecte i consideració al soci d'Adela-Balears Sr. Joan Portell, desitjant-li que el recent encetat any 2004 el tracti amb l'amor i delicades en què ho fa la seva família.

L'ELA EN EL MICROSCOPI DE LA PARAULA

PRELIMINAR

Preats amics lectors: dins d'"Anar a l'ull al Bou amb l'ELA" iniciam de bell nou una sèrie d'articles que, davall el nom de "L'ELA en el microscopi de la paraula", intentaran elucidar coses sobre com i de quina manera, aquesta impietosa i abrusadora malaltia afecta al metabolisme humà.

Al pic que coneixerem una mica com funciona el nostre món interior.

També estrenarem un nou apartat que posta per títol "L'última paraula la té na Caty". En ell, al final de cada article, es recollirà algunes de les moltes i encertades frases o pensaments que la nostra estimada Caty Salom i Parets ens va deixar mitjançant el pipelleig dels seus resplendents i preciosos ulls.

I bé, una vegada feta la necessària explicació sobre les novetats, anirem al vermell de l'ou, o el que és el mateix, a observar pel microscopi de la paraula a tan feresta malaltia.

En primer lloc mirarem de prim compte el seu nom: ESCLEROSI LATERAL AMIOTRÒFICA.

El mot **esclerosi** procedeix del **d'esclero** forma prefixada del mot grec *skleros* que significa **dur endurit**.

És per això que **esclerosi** es refereix als teixits **endurits**, per les cicatrius que deixen els nervis en desaparèixer o desintegrar-se degut a la malaltia.

La segona paraula **lateral** prové de **later** que a la seva vegada és una forma prefixada del mot llatí *latus* que significa **costat**.

Així tenim que **lateral** ve a indicar el camí que segueixen els nervis quan es desplacen en ambdós costats de la medul·la espinal, arribant amb els seus **axons** a tots els músculs del cos.

En quan al tercer mot en dissecció que és **amiotròfica**, està format per tres elements: el primer és el prefix "a" que significa privació o negació. El segon és la forma prefixada **mio**, que ve del mot grec *mýs, myós*, i significa **múscul**. I el nostre tercer element és **tròfica**, procedent de **trof** que a la vegada és un gènere

D'esquerra a dreta, el doctor Jesús Esteban Pérez, Caty Salom i Parets i el doctor Jesús S. Mora Pardina

prefixat del mot grec *trophé* que significa **nutrició**. Amb la qual cosa **amiotròfica** seria literalment privació del múscul a la nutrició i per tant el creixement i al seu desenvolupament.

Com veiem els tres mots defineixen amb precisió la incruenta malaltia.

Un cop establerta l'etimologia de l'ELA, ens endinsarem en la seva **patografia**, o sigui en la seva descripció.

L'**Esclerosi Lateral Amiotròfica** és una malaltia neurològica catalogable dins les malalties de les **motoneurones** que es caracteritza per una degeneració prematura i progressiva de les **neurones motores superiors o corticals** i de les **neurones motores inferiors o espinals**. Ambdues són les encarregades de transmetre els impulsos motors a les fibres musculars, tant del tronc com de les extremitats.

És per això que la massa muscular del cos depèn pel seu correcte funcionament de la integritat de les esmentades fibres nervioses, integritat que ens permet als essers humans gaudir de la llibertat que ens dóna el poder moure'ns amb total independència, malgrat que de vegades no reparem el suficient d'aquest do diví.

A l'igual que altres malalties **neurodegeneratives** com són el **Parkinson** i **l'Alzheimer**, l'ELA sorgeix habitualment d'una forma esporàdica.

Això vol dir que, com en el cas de **Caty Salom i Parets**, la malaltia afecta a un sol membre d'una família de forma aïllada, sense que desenvolupin la malaltia els altres components del conjunt familiar. Idò no és contagiosa.

Si més no, en un percentatge petit dels casos, entre un 5 i un 10 per cent, l'ELA és familiar, estimant-se que a Espanya existeixen unes 200 famílies portadores d'un **gen** d'ELA familiar que afecta a les

successives generacions, convertint així aquesta casta d'ELA en hereditària, però sense que s'encomani.

En quan a les característiques clíniques tant de l'esporàdica com de la familiar són indistingibles. Es a dir, els símptomes en ambdues formes d'ELA són idèntics, així com el ritme de progressió i l'edat de començament que sol ser devers els 35 anys, malgrat que trobam casos excepcionals com el de na **Caty**, doncs la pobrissona va tenir els primers indicis als 18 anys.

Encara que cada pic l'edat es va reduint i ja es tenen molts casos registrats en què els símptomes han sorgit als 25 anys.

També se sap que la causa principal de l'ELA familiar es troba en un gen defectuós que àdhuc no s'ha pogut determinar la seva identitat.

La simptomatologia que presenta la persona elàtica depèn de la zona en què estigui el nervi danyat.

Però generalment es manifesta amb feblesa en les extremitats, enrampaments, atròfia muscular, contraccions espontànies o fasciculacions, frevolesa per estendre les mans, dificultat per engolir, mastegar, per fer ganyotes en la cara, dificultat per moure la llengua, rigidesa muscular, envitricollament per parlar, ploralles o rialles involuntàries.

Amb qualsevol d'aquests símptomes pot començar l'ELA. Després, en progressar, es distribueix simètricament per tot el complex muscular del cos.

No resulten impedides per l'ELA les funcions sensitives, intestinals, vesical, sexual, la visió, l'oïda i l'intel·lecte.

Finalment els pacients elàtics donen el seu últim alè, al veure's afectats els músculs que intervenen en el procés respiratori, patint conseqüentment una fatal paràlisi respiratòria.

Malgrat tot, he de dir als amics lectors, que a pesar dels molts símptomes en què es pot manifestar l'ELA, aquests també poden ser comuns a altres alteracions de la salut molt més benignes, i per tant sense les cruels repercussions de **l'Esclerosi Lateral Amiotròfica.**

Vull dir amb això que no perquè tinguem en un moment donat, algun d'aquests símptomes és senyal de patir l'ELA, ni molt manco, el cos humà és força complex, i de vegades gasta bromes pesades que ens fan creure el que no és.

En arribar al final d'aquest article tinc l'honor i el plaer de donar-li la paraula a una gran mallorquina, exemple per tothom, elàtic o no, es tracta de l'admirada i avenguda Caty Salom i Parets. Ella i les seves sàvies i meditades frases i pensaments seran les que posin cloenda als següents capítols d'**"Anar l'ull al bou amb l'ELA**", que si **Déu** ho vol es vagin publicant.

Aquesta secció durà el títol de "**L'última paraula la té na Caty**" i amb ella els deixo. Moltes de Gràcies.

L'ÚLTIMA PARAULA LA TÉ NA CATY

"La malaltia m'ha pres la salut, però m'ha donat grans amics, uns amics vertaders."

Miquel Jordan i Ronsano

Nota: Malaguanyadament, en finalitzar el present article em vaig assabentar de la defunció del senyor Joan Portell. Que Déu l'acolleixi en el seu si i que als seus familiars els doni el conhort que tanta falta els fa. Amén.

Comunicat dels examinadors

Els col·laboradors de la Junta Avaluadora de Català de Manacor volem fer públiques les manifestacions següents: El primer motiu pel qual ens hem presentat avui a la prova del certificat B ha estat no perjudicar les persones que s'havien d'examinar, ja que la Conselleria no tenia previst enviar funcionaris a les proves de Manacor. Les proves del Certificat C de dia 18 de gener es varen dur a terme amb tota normalitat ja que no estàvem assabentats de les accions que havien emprès els nostres companys de Palma. Així i tot, la Conselleria, arbitràriament, ha desconvocat una sèrie de col·laboradors, tant de Palma com de Manacor, per fer les proves dels certificats A, B, D i E, mesura que no només és injusta per a aquests col·laboradors, sinó que també perjudica els examinands, ja que suposa per a ells dos dies de convocatòria en lloc d'un. El fet que la Conselleria hagi optat per substituir els professionals de la llengua per funcionaris per fer les proves no garanteix que els examinands siguin avaluats objectivament. Estam convençuts que la decisió del Govern d'atorgar el certificat C als alumnes en acabar quart d'ESO és un atac contra la llengua catalana i, en concret, contra el sistema d'acreditació de coneixements de català. Això suposa un greuge comparatiu amb les persones que s'han examinat en qualsevol de les convocatòries de la Junta. Com a mesura de protesta i com a adhesió als nostres companys de Palma, la nostra decisió és no presentar-nos a les proves dels certificats A i D del proper 31 d'aquest mes. Manacor, 25 de gener de 2004

AUTOPISTA INCA-MANACOR? NO GRÀCIES!

No li veig el sentit a la construcció de l'autopista Inca-Manacor, que tenen projectat fer el Govern Balear i el Consell Insular de Mallorca. El traçat de l'actual carretera amb els accessos i acondicionaments que darrerament s'han fet a Sineu, queda una virgueria, segons la meva opinió. L'únic problema, i encara que petit, és el de l'entrada a Inca, venint de Sineu, on a vegades hi ha petits embussos. Bastaria que arreglassin aquest problema, i quedaria una de les millors carreteres de l'illa.

No entenc perquè, tant de parlar del temps que s'estalviaria en arribar d'un poble a l'altre, si es construís l'autopista. Si aquí les distàncies tampoc són tan llargues! No cal tampoc fer circuits de carreres.

Segons la meva opinió, si actualment ha augmentat el nombre d'accidents de trànsit, no és per culpa de les carreteres, és culpa de l'excès de velocitat dels automobilistes. I si es fan vies més ràpides, més podrem córrer i més accidents hi haurà.

El pitjor problema el tendran els veïns de Sineu i els de Maria de la Salut, els quals tenen finques a una part i a l'altra de la carretera, a l'hora de poder accedir a elles per tal de treballar-les. També el tendran els pastors amb les seves guardes d'ovelles, que en aquells entorns no són poques, quan vulguin creuar d'una banda a l'altra per pasturar els seus ramats. També aquelles persones majors que tenen el costum d'anar a veure les seves terres, a collir un paner de figues, espolsar ametlles o garroves.

Són cinc o sis els camins que comuniquen la zona de l'esquerra amb la de la dreta de la carretera i cal creuar-la per poder comunicar-se, ambdues bandes. Asquesta comunicació quedaria interrompuda, i el que ara és una comoditat es convertiria amb un seriós problema.

Trastocarà per complet una forma de vida, una manera de ser, una manera de treballar, unes tradicions que han anat passant de pares a fills. Si actualment ens queixam que moltes terres queden abandonades, i que no es cultiven, si això és du a terme, hi podrem afegir tot aquest gran pla de terres de conreu, a un costat i a l'altre del Torrent de Son Bacs.

Però això sembla que no preocupa gens ni mica als actuals governants, que han demostrat tenir molt poca sensibilitat envers de les persones que viuen en aquesta zona de Mallorca. S'emparen en el fet que han tret majoria absoluta, i per aquest motiu poden fer el que els doni la gana.

Pens que encara són a temps a rectificar, i no cometre una bestiesa tan gran com aquesta, amb els perjudicis que causarien a tantes famílies, a l'impacte ambiental que es produiria, i possiblement moltes especulacions que es crearien al voltant d'aquesta magna barbaritat.

Segurament, la meitat d'aquest pressupost sobraria, per arreglar totes les carreteres i camins d'aquesta zona, que tant ho necessiten i que semblen estar deixats de la mà de Déu i dels homes. Transitar-hi és un perill, perquè entre clots, marges esbucats, síquies brutes, entre d'altres, cal tenir molta precaució i un seny de bístia vella, quan es circula per aquests indrets.

Esperem que es produexi el miracle, que il·lumini les ments dels polítics del Govern Balear i del Consell Insular i els reblaneixi els seus cors, perquè canviïn d'opinió. Que pensin més en defensar i potenciar les nostres tradicions i els nostres costums. Que aturin els peus a les grans constructores i els exigeixin que facin millor les obres, que aquests especulin menys i que compleixin els requisits de qualitat al termini de les obres; perquè actualment tot això té molt que desitjar. També que no s'escoltin tant els hotelers, que aquests només es preocupen d'omplir les seves butxaques i a l'hora d'invertir els seus guanys a les illes, se'n van a altres indrets de l'estranger on poden multiplicar els ingressos i se'n toquen els nassos dels seus treballadors, del medi ambient i dels problemes dels altres. Finalment, i encara que no és el meu cas, que pensin amb els seus votants, que d'aquí a quatre anys hi tornarà haver eleccions, i sembla que n'hi ha molts que estan molt decebuts.

Atentament.

Pere Sureda Ribas,Gener 2004

LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA, VA DE RETRO!

El passat diumenge dia vint-i-vuit de desembre, casualment el dia dels Sants Innocents, vaig llegir al *Diari de Balears*, una entrevista que feien a l'actual director general de Política Lingüística, el Sr. Miquel Melià; el qual es mostra molt crític amb la gestió que realitzaren els seus predecessors i fa un balanç positiu i engrescador de la seva actual tasca del seu departament.

Pens que té tot el dret de criticar la feina feta pels demés, però pens que és un poc precipitat fer un balanç positiu quan fa tant poc temps que estan instal·lats al càrrec. Amb aquest obtimisme, sembla com si haguéssim passat de les tenebres a la llum, en qüestió d'uns mesos. Això sembla que ha estat com posar oli a un llum.

Aquesta opinió es contradiu totalment amb les opinions que es llegeixen als diaris per part de persones que treballen dins el món de l'ensenyament i de la cultura illenca.

A l'article, el Sr. Melià opina que s'ha de ser optimista sobre la llengua. És veritat que l'optimisme és el darrer que s'ha de perdre sempre. Però amb els vents que bufen darrerament des del Partit Popular (tant a l'Ajuntament com al Govern Balear), sembla que això no bastarà, que haurem de fer alguna cosa més. No hi ha voluntat ni ganes. Basta veure la llengua que utilitzen els respectius portaveus polítics, a l'hora de comunicar al públic les decisions preses.

Diu també: "Hem de fer atractiva la llengua catalana. Hem de seduir, perquè amb les imposicions no arribarem enlloc". Segons la meva opinió no cal fer cap operació de cirugia estètica a la llengua, ni disfressar-la de res. El tema de la seducció, no l'acab massa d'entendre, no sé si vol dir que els docents haurem de fer cursets de seductors. Tampoc crec que sigui positiu imposar res a ningú, manco la llengua; d'això en sabem prou els mallorquins i tots els catalanoparlants, quan la situació era a la inversa. No importarien tants esforços inútils, ni tant de maquillatge. Bastaria complir i fer complir l'actual Llei de Normalització Lingüística, i evitar dins el possible les traves i els emperons que arriben de destacats membres del govern de l'Estat. Les úniques imposicions sabem d'on vénen, sempre han vengut d'allà mateix. El que passa és que els Populars teniu la curolla de voler fer creure a la gent, que la vostra opinió sempre és la millor, i que els únics que teniu la raó sou vosaltres. I com que teniu majoria absoluta, vos pensau que això vos dóna dret a dur endavant totes les vostres propostes, passant de les opinions dels que a diari treballen la matèria i en definitiva els que han de donar la cara i aguanten les ventades i els temporals. També les crítiques de totes aquelles coses que no funcionen al gust de la gent.

Més endavant afegeix: "La feina silenciosa, la feina de formigueta és la que dóna millors resultats. Cridar molt i fer renou no és el camí ". Aquesta feina de formigueta, si té una llarga continuïtat pot ser molt positiva. Però si quan les formigues s'han passat tot l'estiu treballant dia rere dia, arrossegant miques i granets, per abastir els seus graners, per llavors poder passar un bon hivern; si llavors arriben uns ases i peguen dues potades al formiguer, tota la feina se'n va a fer punyetes. I això és el que crec que ha passat amb l'arribada de vostès al Consolat de la Mar. Sobre el tema de no cridar i fer renou, això és el lema que propugna el seu partit. I jo també pens que no és el camí millor per tal d'aconseguir tots els objectius que es marquen les persones, sempre i quan aqueixes siguin de bon manament, educades, coherents, formals,...

El problema més greu el tenen tots aquells col·lectius i persones individuals, que per tal de dur a terme la seva feina, es veuen amb l'obligació de recórrer a vostès per tal de demanar alguna subvenció. I ja se sap, tots els que cridin, facin renou o no siguin addictes als seus credos, ho tenen ben fotut, per desgràcia. Molts són els qui ja tremolen.

Els col·lectius més hostils a la normalització de la Llengua Catalana, es troben dins el seu partit. Partint del propi Sr. President de la nostra Comunitat Autònoma, algun conseller, alguns diputats i algun regidor que no fan ni el més mínim esforç per parlar tan sols en mallorquí.
Lamentablement, Sr. Melià, la gent del seu partit no està per la labor de la llengua, sobretot de la Llengua Catalana. Hem pogut llegir pels diaris i sentir pels mitjans de comunicació, les declaracions que han realitzat el Sr. Aznar, el Sr. Rajoy, el Sr. Zaplana, entre d'altres, posant llenya al foc; i a mi em queda molt clar que res tenim a fer amb la boca callada. Si vostè està amb tota aquesta gent, i pensa seguir els seus dictats, més li valdria presentar la dimissió, deixar de fer comèdia barata i hipòcrita, i anar-se'n a ca seva, amb el cap ben alt, que encara hi és a temps.

Atentament, una formigueta.
Pere Sureda Ribas,Gener 04

VAIG NÉIXER AL BÀNDOL DELS PERDEDORS

M'agradaria tancar el tema de les disputes que he mantingut al llarg dels darrers mesos, amb l'Agrupació del PSM-Independents de Maria. Tenc la sensació que això s'ha convertit en un assumpte de caràcter personal, i no és la meva intenció defensar-ne uns ni criticar els altres de manera continuada. Tampoc fer una guerra d'atacs i contraatacs. Tal vegada teniu raó quan deis que desconec la realitat actual i dels darrers anys del poble. Pot ésser sí, però del que estic segur és de conèixer, tant com vosaltres o més el transcórrer de la història i la vida de la gent de Maria.

Veig que estau molt segurs de vosaltres mateixos, i tot això em sembla molt bé. El to de la resposta d'aquesta darrera carta, m'ha semblat molt correcte, al contrari de l'anterior.

Però hi ha una cosa, al final de la vostra carta, amb la qual no hi estic d'acord. Em demanau que deixi d'una punyetera vegada el tema de Iugoslàvia, i de la guerra. Jo vaig néixer al bàndol dels qui perderen i això no es pot oblidar mai, i encara que no el vaig patir carnalment, en vaig sofrir les conseqüències, com tots els de la meva generació. I pens que no coneixeu tota o part de la realitat del que va passar; dels precisament antecedents tràgics i violents que patiren els nostres padrins i els nostres pares, com per deixar-ho estar i oblidar-se'n tan fàcilment. Sobretot els qui patiren les humiliacions, les ofenses, etc. Ara bé, tots els que estaven a l'altre bàndol, el dels guanyadors, així és millor oblidar-ho. Però no em demaneu a mi que ho deixi córrer, perquè és impossible. I consti que no estic gens interessat en espantar ningú.

Finalment, m'agradaria que llegissiu, si és que no ho heu fet, un article que es va publicar al *Diari de Balears*, dimarts dia vint de gener passat, de l'escriptor mallorquí Llorenç Capellà, titulat "*Una estratègia criminal*". A mi me va agradar molt. El vaig trobar molt interessant. Parla precisament d'aquest tema. I éssent una persona molt documentada i coneixedora del passat i present del nostre poble, pens que val la pena analitzar-lo detingudament. M'agradaria personalment poder-ho fer amb vosaltres.

Atentament.
Pere Sureda Ribas,Gener 04

REBUTS DE L'ANY 2004

A la passada Assemblea de Fent Carrerany s'aprovà augmentar les quotes de socis i subscriptors per al present any amb el que ha augmentat el cost de la revista, sobretot en el que fa a les fotografies. Així les quotes queden de la següent manera:

Soci:	22 euros.(inclou la revista)
Soci familiar:	12,60 euros. (una revista per família)
Subscriptors:	19 euros.

Els qui teniu domiciliat els vostre pagament vo descomptaran aquestes quantitats dels vostres comptes o cartilles.

Els qui no el teniu domiciliat, amb aquesta revista o la del proper mes se us deixarà el rebut i el podreu abonar a la repartidora o fer l'ingrés corresponent a qualsevol oficina bancària de Maria als següents comptes corrents:

BANCA MARCH	43100115
LA CAIXA	121-26
SA NOSTRA	990.459-15

Que la revista arribi a les vostres mans també depèn que l'economia funcioni bé. Moltes gràcies

CALENDARI DE FENT CARRERANY 2004

Noms calendari:

1. Lluc Bunyola
2. Tòfol “Costet” (difunt)
3. Miquel Gual
4. Miquel Torrens
5. Joan Pons
6. Tomeu "Rosset"
7. Baltasar "Capeta"
8. Pere "Escolà"
9. Bernat Quetglas "Poll"
10. Antoni Gual
11. Pedro Fons
12. Pedro Mas (Cirerol)
13. Jaume "de s'Hort"
14. Guillem "Boiret"
15. Miquel "Moliner"
16. Joan Costa
17.
18. Bernat Morey
19. Esteve Mas "Miogues"
20. Tomeu "Poll"
21. Joan "de Roqueta"
22. Tòfol Ginard
23. Xisco Pastor
24. Martí Bergas
25. Jeroni Seguí
26.
27. Simó "de son Roig"
28. Pere Antoni "Burguet"
29. Francisca Miquel
30. Catalina “Busquereta”
31. Antònia Mas "des Casino"
32. Catalina Perelló “Blanca”
33. Catalina Femenias
34. Antònia Riutord "de cas Zelador"
35. Francisca Quetglas "des Banc"
36. Beneta Perelló
37. Catalina “Cuqueta”
38. Joana Maria "de ca na Simona"

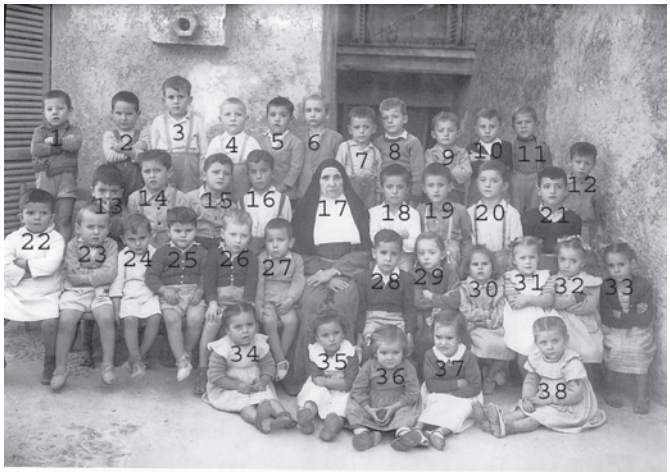

Aquests són els protagonistes del calendari d'engauny. Ningú ens ha sabut donar el nom de la monja, que du el número 17, ni tampoc del nin que du el número 26. Si algú sap qui són us agraïríem ens ho féssiu saber i ho publicaríem en properes revistes. Moltes gràcies

EXCURSIONS PROGRAMADES PEL 2004

Pujada al puig Tomir	**22 de febrer**
La Trapa (Sant Elm)	**21 de març**
Puig de Sant Onofre (Sant Joan)	**18 d’abril**
Port des Canonge-Banyalbufar	**23 de maig**
Torrent de Pareis	**22 d’agost**
Sa Foradada (Deià)	**17 d’octubre**
Sa Talaia Moreia (Artà)	**21 de novembre**

Aquesta que teniu aquí dalt és la programació que es presentà a l'Assemblea General de Fent Carrerany per a realitzar al llarg d'aquest any de 2004.

Per tant la primera serà la pujada al puig Tomir, el proper diumenge dia 22 de febrer. És una excursió pesadeta, tal vegada més que el Massanella, però com tetes les que transcorren per la Serra de Tramuntana, d'una gran bellesa.

La partida serà com sempre des de la plaça des Pou, a les 8 del matí, i hi anirem amb cotxes particulars. També s'ha de dur el dinar i aigua per beure, ja que ningú hi ha posat cap "xiringuito" allà a dalt. Si algú hi posa el vi i el cafè per compartir, millor que millor.

Alà idò, fora son i amunt!